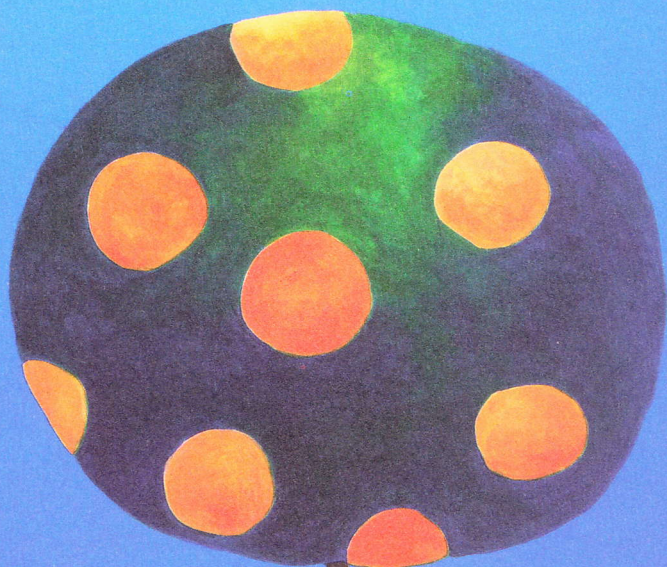

JEAN
D'ORMESSON

AMOR FĂRĂ MIZĂ

JEAN D'ORMESSON

AMOR FĂRĂ MIZĂ

traducere din limba franceză de
TANIA RADU

Povestea pe care v-o spun e cea mai simplă din lume. E povestea unei iubiri care putea fi fericită. Nu știu dacă v-o spun ca să o retrăiesc sau ca s-o uit. Simt doar în mine gustul amar, suav, al lacrimilor amintirii.

Existasem, desigur, și înainte de seara de vară fierbinte în care am plecat spre Roma. Dar înainte de acel chip al meu, deja estompat și care mă face să uit totul, nu mai regăsesc decât un mare gol. Probabil că, în viața cam zărghită și total absurdă pe care o dusesem înainte, nu făcusem nimic altceva decât să-mi iroiesc tinerețea și timpul așteptând ca pe ghimpi să vină ceasul dragostei și-al disperării. Fiindcă nimic nu-i preocupă mai tare pe tinerii cât de cât interesanți decât speranțele nemăsurate și tristețea de a le fi pierdut.

Pe vremea aceea eram un puști nici din cale-afară de prost, nici brilliant, nici frumos, nici urât, nici bun, nici rău. Așteptam totul de la viață fără să o provoc prea mult și îmi împărțeam timpul oarecum egal între somn, plăcere și învățătură. Serile mergeam la *Champo* și stăteam pe banchetele din piele roșie ale localurilor. Noaptea citeam notițele luate în locul nostru de vreun tocilar. Dimineața, croasanții. Primăvara, plimbările de-a lungul Senei și sâmburii de

cireașă scuipați de sus, de pe balustrada pe care ședeam. Nu mă prea gândeam nici la moarte, nici la Dumnezeu, nici la sensul vieții, luam zilele exact așa cum veneau, ca și cum încă n-aș fi început să exist. Așteptam. Eram relativ vesel și cam obraznic, cu ceva tresăriri de umor, mă distram cu femeile fără să-mi pese dacă le pierd. De trei ori pe săptămână mă duceam la Sorbona, unde căscam pe rupte. De Poitiers-ul natal, pe care-l părăsisem fără gând de întoarcere, nici nu-mi mai aduceam aminte. Aveam două-trei iubite, vreo douăzeci de colegi, amante la discreție, un restaurant preferat, experiență ioc, un nemaipomenit chef de viață și multe iluzii.

În seara în care am văzut-o prima oară pe Béatrice cred că ploua cu găleata. Mă dusesem la teatru cu o prietenă pe care-o chema Hélène și tocmai așteptam pauza ca s-o sărut. Pe lângă sărutat, mai era și plăcerea tăcutului. Fiindcă totdeauna mi s-a părut detestabil să emiți păreri despre Oedip pe drumul dintre garderobă și înghețata de după. Iar una dintre cele mai bune metode de a tăcea e să te săruți.

Tocmai „tăceam” când a trecut Béatrice, pe care amica mea o cunoștea. Nu prea mi-aduc aminte ce impresie mi-a făcut. Cred că niciuna. Mi s-a părut cam tristă, șatenă, cred, și destul de drăguță. Pe urmă mi-a ieșit din minte.

Peste patru zile începea vacanța. Era deja vară. Căldură mare. Am plecat în Italia, despre care aflasem de la Stendhal.

Soare, vară, Italia, așa că iute a venit și dragostea: da, am o slăbiciune pentru banalitate. Viața mea era cam searbădă, fără cine știe ce legături cu familia, țara, clasa mea socială, colegii și profesorii. Or, Italia urma să fie patria mea, acolo m-aș fi îndrăgostit *din vina soarelui*. Când m-am trezit în fundul vagonului unde dormisem toată noaptea,

eram deja în Italia. Era dimineață și am simțit ceva nou în mădularele amorțite: un soi de veselie literară. La anii mei, mi-am imaginat că aia e fericirea. Mi-am lipit fruntea de geam. Era lumina palidă și plată din zori, care dă până și celor mai strălucitoare zile un aer ezitant, gata obosit, aproape trist. Traversam câmpuri, pajiști presărate cu arbori, orezării. Un drum albit de praf întrerupea gardurile vii și țopăia peste râuri. Dincolo de drum, de garduri și de orezărie începeau să se vadă munții. „Sunt câmpiile Lombardiei“, mi-am zis ca să mă încânt singur; „iar acolo trebuie să fie Alpii.“ Mai departe erau Bergamo și lacurile, un pic la dreapta Verona, erau palatele din Vicenza, pe urmă Veneția, Ravenna, Bologna și Ferrara, Parma și Modena... Închideam ochii. Fericire. Una care se isca exact din aceste denumiri, pe care le înșiram la întâmplare, așezându-le cum se nimerea pe șesurile dinăuntrul meu, cu tot cu aurul picturilor de acolo, cu faima lor, cu mozaicurile. Simțeam sub frunte răceala geamului; speram că trenul nu se va mai opri; îmi repetam în neștire cuvintele care îmi făcuseră inima să bată tare de tot și găseam o stranie plăcere în intervalul palid dintre răcoarea nopții și căldura zilei, în ritmul egal care-mi îngăduia să număr până la patru înainte să aud izbucnind, peste torsul egal al vagoanelor, zdrăngănitul următoarei traverse, brutal, așteptat, consecvent.

Îleșa la suprafață o întreagă mitologie pe care mi-o fabricasem de mult în minte. Iubesc plecările, despărțirile și amurgurile, așteptarea a ceea ce va să vină. Și detest tot ce mă priponește: responsabilități, viață socială, carieră. În trenul acela mă simțeam liber, fiindcă eram deja pe drum și încă nu ajunseseam la destinație. Mergeam în direcția speranțelor nedefinite: erau enorme tocmai fiindcă încă nu

li se punea nicio stavilă. Mă uitam pe geam fără alt plan decât să fiu fericit. Setea mi-o ostoiam cu denumirile gărilor, cu micile Fiaturi de pe șosea, cu înjurăturile italienești, cu cerul încă gri și care urma să devină foarte albastru. Îmi datoram fericirea și libertatea lui Stendhal și lui Giono. Văzusem *un* film care se chema „Senso”, așa că neorealismul italian nu mai avea niciun secret pentru mine. Știam până și cine era „președintele De Brosse”¹ și că Montaigne detesta câmpiile romane. Ah, ce grozav eram! Se pregătea o zi foarte frumoasă și foarte caldă. Slavă Domnului, nu eram îndrăgostit. Și mă simțeam capabil să calc în picioare pe oricine. Eram foarte tânăr: o minune.

Mă îmbătam cu filme, vise și literatură. Defectul Italiei este că-i face pe naivi să se simtă dintr-odată siguri pe ei, sunt pur și simplu duși de mână de densitatea amintirilor și a speranțelor încorporate acolo. În spatele micilor lustragii și al negustorilor de înghețată îmi imaginam coline încadrate de porticuri, madone cocoțate pe stânci, Neapole cu sărutul de foc și iubirile violente, uneori cam spaniolești, dacă te gândești la cei din familia Borgia, dar și suave, când îl ai în minte pe Francisc din Assisi. Nu aveam nici scrupule, nici remușcări, inima îmi era limpede și capul înfierbântat. Din când în când, trenul șuiera. Trebuie că oamenii îl auzeau din case și își spuneau „E trenul de Roma”, apoi se întorceau pe partea cealaltă în așternuturi, ca să mai doarmă vreo două ceasuri. Soarele mai urcase puțin. Da, acum cerul se făcuse aproape albastru. Și pe mine mă cuprindea cu totul exaltarea.

¹ Porecla lui Charles de Brosse (n. red.).

Gara din Roma mi s-a părut admirabilă. Toată albă și veselă, făcută mai degrabă pentru sosiri decât pentru plecări. Mă așteptau niște prieteni. Ieșind în piață, am avut iar senzația aceea de fericire pe care doar Italia ți-o poate da. Roma strălucea puternic în soare. Și, ieșind din tren, apoi din gară, mi-am promis mie însumi că o să fiu fericit.

Azi pare că totul a început acolo, în piața gării, între taxiuri verzi și hamali guralivi. Am simțit soarele izbindu-mi obrazii, mi-am auzit amicii râzând și încă simt în mine speranțele acelea și așteptarea, pe care acum le văd ca presimțirea tulbură și crudă a verii mele romane. Și totuși clipa din piață, când nu știam prea bine ce să fac în soarele arzător, a fost probabil una oarecare, pierdută printre altele, și doar *îmi închipui* că am simțit ceva anume. Nu povestești nimic din trecut fără să-ți fi amintit mai întâi ce sens anume a căpătat cu timpul chestiunea, deja îngreunată cu un viitor încă inexistent.

Dintre prietenii care veniseră să mă ia, n-am avut ochi decât pentru Françoise, o tânără splendidă care-mi fusese amantă. Nu eram sigur că-mi mai era, dar încă simțeam multă afecțiune pentru ea. Nici nu știusem că era în Roma. Mi-a făcut mare plăcere s-o revăd și m-am gândit că dragostea noastră va reînvia sub soarele Italiei.

Am traversat piața. Am intrat în Roma și încă îmi aud primii pași pe caldarâm. Grijuliu, destinul mă anunța că tocmai stă să se ridice cortina.

Trecuseră deja câteva luni de când o părăsisem pe Françoise. Dar în cazul ei întreruperile nu însemnau despărțiri. Mai stătuserăm despărțiți de vreo două-trei ori înainte și de fiecare dată ne-am regăsit cu un firesc care ne stârnea râsul: amândoi aveam aceeași idee extrem de simplă despre viață, cam tâmpițică, dar suficient de plăcută.

Amicii ei italieni veniseră cu o mașină, ca să mă ducă la hotel. Pe drumul de la gară până la *Albergo al Gaspo de Ua*, m-am distrat să ghicesc care din ei trei îi era amant. Pe la Piața Venezia, Roberto a zis ceva mai decolat; la Piața Colonna, Riccardo s-a mișcat nu știu cum. O priveam pe Françoise cu un zâmbet prostesc, adică, vezi Doamne, m-am prins. Când ne-am despărțit la hotel, s-a aplecat spre mine: „Sună-mă mâine“. Și, brusc, m-am umplut de toate deliciile complicității.

Am cinat singur, jambon și smochine, pe terasa deschisă a unei *trattoria*, peste drum de o biserică iezuită, amețit de prima mea seară la Roma și de tinerețea mea naivă, nerăbdătoare și aiurită.

A doua zi i-am dat un telefon lui Françoise, cu un amestec de prudentă și nesaț. Nu atât cuvintele, cât accentul vocii ei și râsul mi-au dat speranțe. Când ești legat de cineva, nu comunică neapărat prin cuvinte, cât prin inflexiunile, prin tonul vocii, prin nuanțele atitudinilor, în care obișnuința și familiaritatea recunosc infailibil dorința, furia, nerăbdarea sau, dimpotrivă, punctul final. În relația mea cu Françoise, cel mai plăcut lucru – sau poate doar cel mai amuzant – era că recunoșteam imediat unul la altul toate aceste semne infime: sprânceana stângă ridicată, glasul acela deodată coborât, care ne ajutau pe amândoi să dăm fuga spre cărările cunoscute unde ne regăseam. Atât doar că niciodată nu eram chiar siguri că, în intervalul care trecuse, inteligența inimii nu va fi fost înlocuită de logica rece a cuvintelor. Așteptam momentele de tăcere ca să ne lămurim unde mai suntem. Pândeam fraze în care inima nu mai intra la socoteală și, astfel, nesiguranța – aproape o angoasă – se împletea cu firescul. Ca și cum am fi folosit un vechi cod, dar nu știam dacă și cât îl mai putem descifra.